

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 293
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics No. 293

Jakość życia a zrównoważony rozwój

Redaktorzy naukowi
Zofia Rusnak
Beata Zmyślona

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-306-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Łukasz Baka: Pracoholizm i zaangażowanie w pracy jako wyznaczniki dobrostanu psychicznego pracowników	9
Agnieszka Borowska: Jakość życia mieszkańców obszarów wiejskich w Polsce w latach 1995-2011	27
Iwona Cieślak: Jakość układu komunikacji pieszej w przestrzeni zurbanizowanej.....	45
Beata Detyna, Jerzy Detyna, Anna Kajewska-Dudek: Wypalenie zawodowe jako następstwo stresu w pracy zawodowej pracowników medycznych	57
Agnieszka Żarczyńska-Dobiesz, Jolanta Grzebieluch: Zjawisko mobbingu jako jedna z przyczyn zaburzenia równowagi pracownika w środowisku pracy	74
Marzena Hajduk-Stelmachowicz: Motywy wdrażania Systemu Zarządzania Środowiskowego w kontekście budowania potencjału ekoinnowacyjnego	85
Tomasz Holecki, Michał Skrzypek, Karolina Wójcik: Sytuacja materialna osób po transplantacji serca	98
Alina Jędrzejczak: Nierówności dochodowe i ubóstwo wśród rodzin wielodzietnych w Polsce	108
Jan Kazak: Wskaźniki przestrzenne niezrównoważonej zabudowy podmiejskiej okolic Wrocławia	122
Monika Mularska-Kucharek, Justyna Wiktorowicz: Ocena subiektywnej jakości życia osób w wieku 50+ w świetle badań mieszkańców Łodzi	135
Agnieszka Siedlecka: Obiektywna jakość życia jako kategoria rozwoju zrównoważonego na przykładzie gmin województwa lubelskiego.....	149
Szymon Szewrański, Jan Kazak, Józef Sasik: Procesy suburbanizacyjne i ich skutki środowiskowe w strefie niekontrolowanego rozprzestrzeniania się dużego miasta.....	170
Ewa Tracz: Motywowanie „slow” w organizacji zorientowanej na zrównoważony rozwój i odpowiedzialność społeczną.....	180
Beata Warczewska: Wybrane aspekty jakości życia w opinii mieszkańców Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”.....	195
Jadwiga Zaród: Badanie zrównoważonego rozwoju gospodarstwa rolnego za pomocą dynamicznego, wielokryterialnego modelu optymalizacyjnego.....	205

Summaries

Łukasz Baka: Workaholism and work engagement as predictors of job well-being	26
Agnieszka Borowska: Standard of living of inhabitants of rural areas in Poland in the period 1995-2011	44
Iwona Cieślak: Development of pedestrian communication in urban space and its quality	56
Beata Detyna, Jerzy Detyna, Anna Kajewska-Dudek: Burnout as a consequence of stress at work among medical staff	73
Agnieszka Żarczyńska-Dobiesz, Jolanta Grzebieluch: Mobbing as an unbalancing factor affecting employees in work environment	84
Marzena Hajduk-Stelmachowicz: Motives of implementation of Environmental Management System in the context of creating eco-innovative potential	97
Tomasz Holecki, Michał Skrzypek, Karolina Wójcik: Financial situation of people after heart transplantation	107
Alina Jędrzejczak: Income inequality and poverty in Poland by family type	121
Jan Kazak: Spatial indicators of unsustainable suburban development in Wrocław surrounding	134
Monika Mularska-Kucharek, Justyna Wiktorowicz: Subjective assessment of quality of life of people aged 50+ in the light of research among the inhabitants of Łódź	148
Agnieszka Siedlecka: Objective quality of life as a sustainable development category of communities of Lublin Voivodeship	169
Szymon Szewrański, Jan Kazak, Józef Sasik: Suburbanisation processes and their environmental effects in a zone of uncontrolled spread of a large city	179
Ewa Tracz: “Slow” motivation in sustainable development and corporate social responsibility oriented organization	194
Beata Warczewska: Selected aspects of life quality according to the inhabitants of the “Barycz Valley”	204
Jadwiga Zaród: Research on balanced development of a farm using a dynamic, multicriterial, optimization model	216

Beata Warczewska

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

WYBRANE ASPEKTY JAKOŚCI ŻYCIA W OPINII MIESZKAŃCÓW PARKU KRAJOBRAZOWEGO „DOLINA BARYCZY”*

Streszczenie: Kategoria jakości życia zajmuje główne miejsce w dyskusji nad zrównoważonym rozwojem. Jakość życia na obszarze Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” zmierzono danymi zarówno obiektywnymi (dane statystyczne), jak i subiektywnymi, pytając mieszkańców o ich opinie w trakcie badań ankietowych. Przeprowadzone badania pokazują, że ankietowani mieszkańcy są zadowoleni z obecnego miejsca zamieszkania, czują się tu bezpiecznie, są zadowoleni z funkcjonowania szkół publicznych i ich wyposażenia. Nie deklarują chęci wyprowadzenia się w inne miejsce. Można wnioskować, że świadomość wyjątkowej wartości środowiska przyrodniczego, życie w atrakcyjnym i czystym środowisku rekompensuje mieszkańcom niedogodności związane z ograniczeniami wynikającymi z formy ochrony prawnej.

Słowa kluczowe: jakość życia, mierniki jakości życia, park krajobrazowy.

1. Wstęp

Kategoria jakości życia zajmuje główne miejsce w dyskusji nad zrównoważonym rozwojem. Celem nadrzędnym działań władz ma być kreowanie wysokiej jakości życia mieszkańców, zapewnienie godziwych warunków mieszkaniowych, dążenie do równowagi na rynku pracy, zapewnienie bezpieczeństwa oraz zaspokojenie potrzeb podstawowych i wyższych. Na jakość życia ma wpływ otaczająca każdego z nas przestrzeń, środowisko, w którym żyjemy. Jest to wpływ niezaprzeczalny. Człowiek poprzez poznawanie, ocenę, kształtowanie i użytkowanie przestrzeni tworzy z nią relacje, dążąc do zbudowania odpowiedniego otoczenia umożliwiającego realizację potrzeb i aspiracji [Karwińska 2008]. Wydaje się więc, że wyjątkowo wartościowe środowisko kulturowe i przyrodnicze, jakim jest obszar parku krajobrazowego, powinno tworzyć korzystne warunki życia jego mieszkańców, wpływać na podniesienie jakości życia.

---

* Praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2010-2013 jako projekt badawczy numer N N114 168938.

Jednak park krajobrazowy jest obszarem, na którym z mocy prawa wprowadza się pewne ograniczenia działalności ludzkiej. W rozumieniu Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (art. 2) ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu i odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody. Cel ten jest realizowany między innymi poprzez ustanawianie różnych form ochrony. Na analizowanym obszarze występuje ich kilka, są to: park krajobrazowy, rezerwaty przyrody, obszar Natura 2000, użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody.

Według zapisu przywołanej już ustawy, na obszarze parku krajobrazowego może być wprowadzonych szereg zakazów (art. 17), które formułuje się w planie ochrony. Zasady gospodarowania na obszarze Natura 2000 ustala się w planie zadań ochronnych (art. 28). Również dla rezerwatów przyrody sporządza się i realizuje plan ochrony. Tak więc regulacja sposobu gospodarowania na obszarze parku krajobrazowego wiąże się z szeregiem ograniczeń działalności ludzkiej, która musi być dostosowana do specyfiki danego obszaru i potrzeb jego ochrony. Warto więc poszukać odpowiedzi na pytanie: czy ograniczenia związane z ochroną wartości przyrodniczych i kulturowych wpływają na jakość życia, czy są one uciążliwością dla mieszkańców? Czy występowanie na danym obszarze wyjątkowych walorów przyrodniczych i kulturowych rekompensuje te uciążliwości?

2. Cel badawczy

Celem pracy jest określenie jakości życia mieszkańców Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”, między innymi zbadanie stopnia zadowolenia z miejsca zamieszkania, poczucia bezpieczeństwa, zadowolenia z funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej.

Jakość życia jest terminem, który można interpretować wielopłaszczyznowo, stosując różne kryteria klasyfikacji i pomiaru.

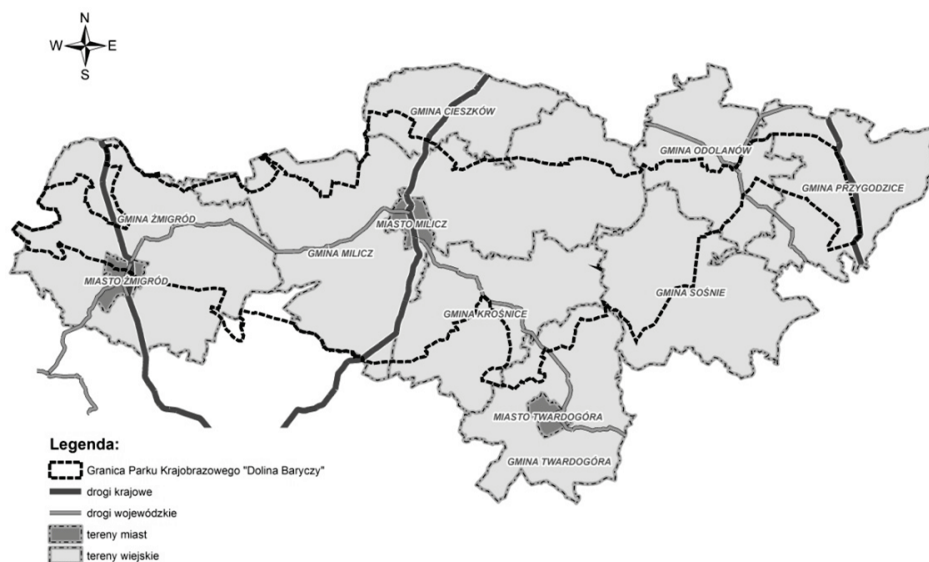
Najprostsze wyjaśnienie pojęcia jakości życia podano w Encyklopedii PWN – jest to stopień zaspokojenia materialnych i niematerialnych potrzeb jednostek i grup społecznych. Jakość życia można określić zarówno wskaźnikami obiektywnymi, np. takimi jak przeciętne trwanie życia, zasięg ubóstwa, jak i subiektywnymi, np. takimi jak stopień zadowolenia z warunków życia i różnych jego aspektów. Najczęściej listy proponowanych do pomiaru wskaźników są obszerne, a uzyskanie wielu danych wyjściowych niemożliwe bez prowadzenia dodatkowych badań. Jednak prawidłowo prowadzone badania jakości życia mieszkańców powinny bazować na wskaźnikach zarówno obiektywnych, jak i subiektywnych.

3. Ogólna charakterystyka obszaru badań

Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy” jest jednym z 121 parków krajobrazowych w Polsce; został utworzony w 1996 r. Jest on największym parkiem krajobrazowym Polski, znajduje się w granicach administracyjnych 10 gmin, siedmiu z woj. dolno-

śląskiego i trzech z woj. wielkopolskiego. Wyjątkowy krajobraz Doliny Baryczy jest wynikiem prowadzenia już od średniowiecza gospodarki stawowej. Przez wieki wykształciły się cenne ekosystemy leśno-wodno-łąkowe, zasiedlane przez wiele gatunków roślin i zwierząt (zwłaszcza ptaków). Stawy rybne są zbiornikami sztucznymi, których średnia głębokość wynosi około 1 m. Zbiorniki te tworzą liczne kompleksy, wśród których największy stanowi kompleks Radziądz, zajmujący 695 ha [Ranoszek, Ranoszek 2012]. Ze względu na wyjątkowe bogactwo przyrodnicze opisywanego obszaru objęto go kilkoma formami ochrony przyrody. Pierwszy rezerwat przyrody utworzono już w 1949 r. Obecnie na terenie opisywanego parku znajduje się pięć rezerwatów przyrody, z których największym (także w skali kraju) jest rezerwat „Stawy Milickie” [Ranoszek, Ranoszek 2012]. Nową formą ochrony przyrody są obszary Natura 2000, sieć tworzą dwa typy obszarów: obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Lokalizacja PK „Dolina Baryczy” na granicy dwóch województw spowodowała specyficzną sytuację społeczną. Struktury społeczne Wielkopolan i Dolnoślązaków zostały po II wojnie światowej wymienione i uzupełnione ludnością napływającą z całej Polski oraz z kresów wschodnich. Ludność napływowa nie „przywiązywała się” do ziemi i tutejszej kultury, nie dbała o domostwa i zabytki. Nie integrowała się z dawnymi mieszkańcami [Spychała 2010]. Do dziś jest widoczna granica podziału na część wielkopolską i dolnośląską, także przez specyficzny układ linii komunikacyjnych, biegnących w kierunku północ-południe. Na kierunku wschód-zachód praktycznie nie ma połączenia (rys. 1).

Rys. 1. Granica Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” na tle obszarów gmin

Źródło: opracowanie własne.

Opisywany teren cechuje się małą gęstością zaludnienia. Jednostki sieci osadniczej tego obszaru są zróżnicowane pod względem wielkości i struktury funkcjonalno-przestrzennej. Liczebnie przeważają jednostki wiejskie, trzonem sieci osadniczej są zaledwie trzy miasta, w geometrycznym środku parku znajduje się miasto Milicz, natomiast dwa pozostałe: Żmigród i Odolanów leżą na jego granicy [*Ochrona przyrody i krajobrazu...* 2008].

4. Metody badawcze

W niniejszej pracy określono obiektywną i subiektywną jakość życia, według klasyfikacji zaproponowanej w opracowaniu *Jakość życia na poziomie lokalnym – ujęcie wskaźnikowe*. Subiektywną jakość życia określono na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” (mieszkańcy gmin dolnośląskich: Cieszków, Krośnice, Milicz, Twardogóra, Żmigród oraz gmin wielkopolskich: Odolanów, Przygodzice, Sośnie). Opisane analizy stanowią fragment pracy naukowej finansowanej ze środków na naukę w latach 2010-2013 jako projekt badawczy. Na potrzeby badań sporządzono kwestionariusz ankiety, który zawierał pytania zarówno zamknięte, jak i otwarte. Z obszaru dziesięciu gmin wybrano tylko te miejscowości, które leżą w granicy parku krajobrazowego. Skutkiem tego gminy Prusice i Trzebnica zostały wyłączone z ankietowania. Następnie oszacowano liczbę ludności wszystkich miejscowości leżących w granicach PK „Dolina Baryczy”, korzystając z danych dostępnych w Banku Danych Lokalnych (wynosi ona 42 827 osób). Liczbę tę podzielono przez średnią dla gmin liczbę osób w gospodarstwie domowym (3,63), uznano bowiem za zasadne pytanie przedstawicieli gospodarstw domowych, co daje wielkość 11 798 gospodarstw domowych w granicach PK „Dolina Baryczy”. Przy ustalonym poziomie ufności jako 0,99 wymagana liczebność próby reprezentatywnej wynosi 132. Aby badaniami ankietowymi objąć cały obszar Parku Krajobrazowego, nie losowano miejscowości, tylko wybrano je na podstawie lokalizacji, następnie przypisano wytypowanym miejscowościom liczbę ankiet do przeprowadzenia wśród losowo wybranych przedstawicieli gospodarstw domowych. Po odrzuceniu kwestionariuszy niekompletnych do analiz zakwalifikowano 192 ankiety. Odpowiedzi na pytania otwarte (wcześniej pogrupowane) oraz zamknięte zakodowano i wprowadzono do pamięci komputera.

Obiektywną jakość życia określono na podstawie analizy wybranych danych statystycznych. W doborze danych uwzględniono zwłaszcza ich dostępność na stronach internetowych Głównego Urzędu Statystycznego.

5. Wyniki badań ankietowych i wnioski

Ankietowani mieszkańcy Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” są zadowoleni ze swojego miejsca zamieszkania (ponad 94%). W grupie osób mieszkających na tym terenie krócej niż 5 lat oraz mieszkających tutaj ponad 40 lat wszyscy respon-

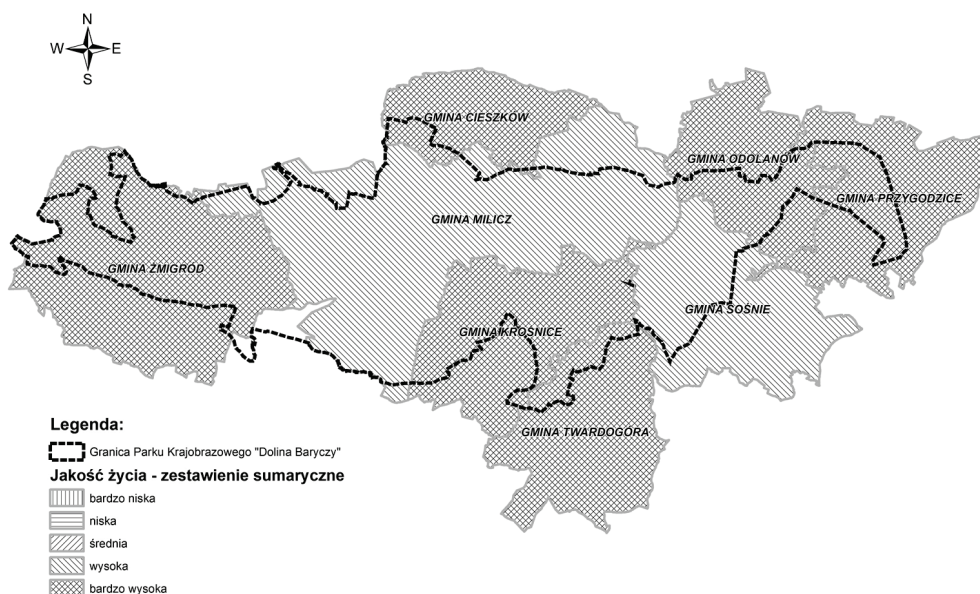
denci deklarują zadowolenie. Ponad 95% respondentów czuje się w miejscu zamieszkania bezpiecznie. Porównanie wskazań dotyczących poczucia bezpieczeństwa z długością zamieszkiwania pokazuje, że wszyscy respondenci mieszkający tutaj do 10 lat oraz ponad 40 lat czują się bezpiecznie. W grupie mieszkających od 11 do 20 lat zaledwie 12,12% zadeklarowało brak poczucia bezpieczeństwa. Wyniki te potwierdzają odpowiedzi na kolejne pytanie kwestionariusza. Na pytanie: *Czy była Pani /Pan w minionym roku ofiarą kradzieży lub napaści?* 94,3% respondentów odpowiedziało przecząco. Przypadki napaści lub kradzieży zgłosili mieszkańcy gmin: Żmigród, Milicz i Krośnice. Respondenci poproszeni o ocenę poziomu bezpieczeństwa we własnych miejscowościach oceniają ten poziom jako średni (53,1%) lub wysoki (44,3%). Zalety 2,6% respondentów określa go jako niski, są to wyłącznie osoby z gminy Milicz. Na jakość życia mają wpływ relacje sąsiedzkie, które starano się rozpoznać przez odpowiedź na pytanie: *Czy lubi Pani/Pan swoich sąsiadów?* 91,7% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Warto przyjrzeć się, skąd są respondenci, którzy zadeklarowali, że nie lubią sąsiadów. Najwięcej takich osób zamieszkuje gminę Milicz (15,48% ankietowanych z tej gminy) oraz Żmigród i Krośnice. Respondenci z pozostałych gmin wszyscy lubią swoich sąsiadów. Porównanie wyżej przedstawionych wyników z odpowiedziami na pytanie o chęć wyprowadzenia się do innej gminy potwierdza zarysowujący się problem gminy Milicz. 14,29% pytanych z tej gminy deklaruje chęć wyprowadzenia się do innej gminy. Chęć taką zgłaszają jeszcze mieszkańcy gmin: Żmigród, Odolanów i Krośnice. Zestawienie wszystkich odpowiedzi na pytanie o chęć wyprowadzenia się pokazuje, że 90,63% mieszkańców PK „Dolina Baryczy” nie chce zmienić miejsca zamieszkania.

Mieszkańców zapytano także o zadowolenie z funkcjonowania niektórych obiektów użyteczności publicznej, pytano o szkoły i ich wyposażenie, obiekty ochrony zdrowia oraz tereny sportu i rekreacji. Aż 88,5% respondentów jest zadowolonych z funkcjonowania szkół publicznych. Natomiast najczęściej niezadowolonych osób zamieszkuje gminy: Milicz oraz Odolanów. 77,6% ankietowanych deklaruje zadowolenie z wyposażenia szkół i otaczających je terenów. W tym przypadku największy odsetek niezadowolonych występuje w gminach: Sośnie, Krośnice, Odolanów oraz Milicz. Najwięcej osób niezadowolonych z funkcjonowania opieki zdrowotnej mieszka w gminach: Żmigród, Odolanów oraz Milicz. Dostępność i wyposażenie terenów sportu i rekreacji najlepiej oceniają mieszkańcy gmin: Żmigród, Twardogóra i Przygodzice. Najwięcej negatywnych ocen wystawiają mieszkańcy gmin Milicz i Sośnie. Porównując ocenę funkcjonowania wybranych obiektów i terenów użyteczności publicznej, można zauważyć, że najgorzej jest ocenione działanie służby zdrowia.

Kolejną interesującą kwestią jest postrzeganie wyjątkowości miejsca zamieszkania. Mieszkańców poproszono o wskazanie największej wartości w gminie, dając im do wyboru następujące kategorie: ludzie, krajobraz, zabudowa (zabytki), gospodarka, przyroda, czyste powietrze, cisza i spokój, rolnictwo. Najczęściej wskazywaną wartością jest przyroda (35,5%), następnie krajobraz (22,0%) oraz cisza i spokój

(19,8%). W minimalnym stopniu odnoszą się respondenci do rolnictwa (1,8% wskazań), zabudowy (2,2%) i ogólnie pojętej gospodarki gmin (2,6%). Udzielone odpowiedzi wyraźnie wskazują na to, że mieszkańcy są świadomi wyjątkowości miejsca i ją doceniają. Spostrzeżenie to potwierdzają odpowiedzi na pytanie o stopień czystości środowiska przyrodniczego w gminie. Respondenci mieli do wyboru jedną z trzech możliwości: wysoka, średnia, niska. Niską ocenę wystawia środowisku przyrodniczemu zaledwie 4,2% respondentów. Są to w przeważającej mierze ankietowani z gminy Milicz. Zestawiając udzielone na powyżej opisane pytania odpowiedzi, można sformułować wniosek, że mieszkańcy dobrze oceniają czystość środowiska przyrodniczego (w przeważającej mierze przypisując mu co najmniej ocenę średnią), uznając je za najwyższą wartość. Doceniają piękny krajobraz Doliny Baryczy oraz panującą tam ciszę i spokój.

Niewątpliwie wymienione wartości i walory są utrzymywane i zachowane przed dewastacją (utrata) dzięki obowiązującym przepisom prawa. Przepisy te jednak często wyznaczają szereg ograniczeń działalności ludzkiej. Dlatego też poproszono mieszkańców o wskazanie największych uciążliwości, związanych z formą ochrony przyrody, jaką jest ustanowienie parku krajobrazowego. Najwięcej wskazań (53,33%) dotyczy ograniczeń i utrudnień w realizacji inwestycji infrastrukturalnych oraz budowie domów. Następnie respondenci wskazują na brak możliwości lokowania przemysłu (20,0% wskazań) i związane z tym przeszkody w powstawaniu no-

Rys. 2. Zestawienie sumaryczne oceny jakości życia na obszarze Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”

Źródło: opracowanie własne.

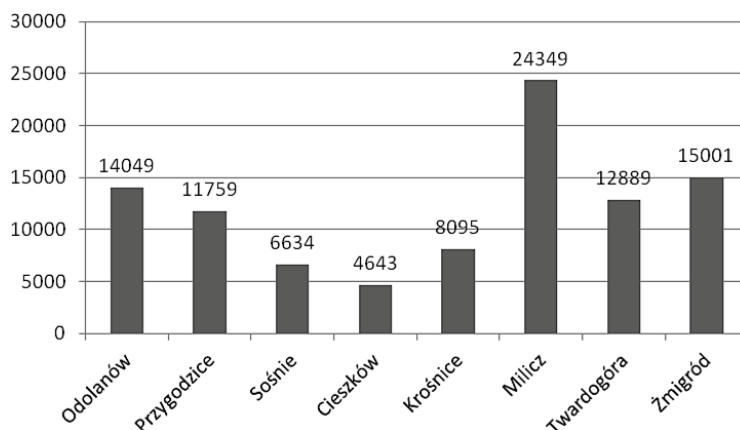
wych miejsc pracy. 16,7% wskazań wiąże się z brakiem możliwości swobodnego poruszania się, szczególnie na terenie rezerwatów i w ich sąsiedztwie. Dotyczy to zwłaszcza osób, które mają utrudniony dostęp do własnych użytków rolnych: pól i łąk graniczących z terenami rezerwatów.

Podsumowując, stwierdzić można, że najgorzej przez mieszkańców oceniony jest dostęp do usług publicznych (zwłaszcza opieki zdrowotnej), najniższą ocenę wystawiają mieszkańcy gminy Odolanów i Sośnie. Bardzo wysoko oceniane jest poczucie bezpieczeństwa (zwłaszcza w gminach: Cieszków, Krośnice, Odolanów i Sośnie). Respondenci wskazują na wysoki stopień zadowolenia z miejsca zamieszkania i nie deklarują chęci wyprowadzenia się do innej gminy.

Interpretacja wyników badań empirycznych daje odpowiedź na postawione na wstępie pytanie o rekompensatę ograniczeń i uciążliwości. Udzielone odpowiedzi wskazują na zadowolenie mieszkańców z miejsca zamieszkania i jego otoczenia. Życie w otoczeniu harmonijnej przyrody, pięknego krajobrazu, w ciszy i spokoju niewątpliwie rekompensuje mieszkańcom ograniczenia związane z ochroną przyrody. Ankietowani mieszkańcy Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” oceniają jakość życia jako wysoką (gmina Milicz i Sośnie) i bardzo wysoką (pozostałe gminy).

6. Wyniki badań statystycznych i wnioski

W zbiorze gmin, na obszarze których przeprowadzono badania ankietowe, są cztery gminy miejsko-wiejskie (Odołanów, Milicz, Twardogóra oraz Żmigród) oraz cztery wiejskie (Przygodzice, Sośnie, Cieszków i Krośnice). Pod względem liczby ludności wyraźnie wyróżnia się gmina Milicz licząca 24 349 osób. Liczba ludności gmin: Odolanów, Przygodzice, Twardogóra i Żmigród mieści się w przedziale od 15 001 do 11 759 osób. Najmniejsze pod względem liczby ludności są gminy: Krośnice, Sośnie i Cieszków (rys. 3).

Rys. 3. Ogólna liczba ludności w gminach w 2010 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych: www.stat.gov.pl.

Zestawienie danych o liczbie ludności w latach 1995-2010 dla poszczególnych gmin pokazuje, że wzrasta ona regularnie w gminach Odolanów, Przygodzice oraz Krośnice. W pozostałych gminach występują wahania liczby ludności.

Dwie największe terytorialnie gminy to: Milicz (432 km²) i Żmigród (292 km²). Najmniejszą powierzchnię zajmuje gmina Cieszków (101 km²). Gmina Milicz wyróżnia się również tym, że 79,3% jej powierzchni stanowi park krajobrazowy [Warczevska 2012]. Analizowane gminy wykazują duże zróżnicowanie pod względem gęstości zaludnienia, wartość tego wskaźnika we wszystkich gminach (dane na 2010 r.) jest niższa od średniej wojewódzkiej (115 osób na km² w woj. wielkopolskim i 144 w woj. dolnośląskim). Najwięcej osób na km² przypada w gminie Odolanów (103), najmniej w gminie Sośnie (35). Dość niska wartość tego wskaźnika występuje w gminach: Krośnice (45), Cieszków (46), Żmigród (51) oraz Milicz (56).

Na liczbę mieszkańców oraz jej strukturę wpływają migracje. W 2011 r. jedynie gmina Krośnice wykazała dodatnie saldo migracji (+17). Największe ujemne wartości zanotowano w danym roku w gminie Przygodzice (-61), był to jednak jedyny rok od 2001, w którym zanotowano wartości ujemne. Zestawienie wartości salda migracji dla poszczególnych gmin w przedziale 2000-2011 pokazuje niekorzystną sytuację gmin: Sośnie, Cieszków, Milicz, Twardogóra i Żmigród, w których to przeważają ujemne wartości tego wskaźnika.

Tabela 1. Wybrane mierniki poziomu życia

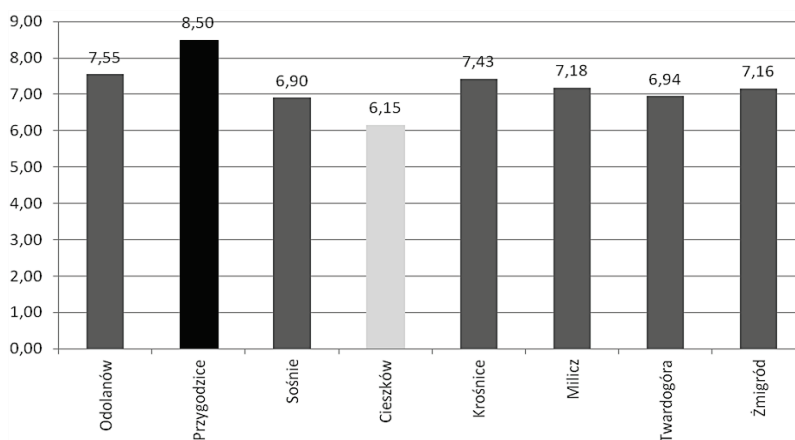
Lp.	Cecha	Miernik	Typ
1	zaludnienie mieszkań	przeciętna liczba osób na mieszkanie	destymulanta
2	sieć kanalizacyjna	gęstość sieci kanalizacyjnej na 1 km ²	stymulanta
3	sieć gazowa	zużycie gazu w m ³ na 1 mieszkańca	stymulanta
4	rynek pracy	bezrobotni zarejestrowani na 1000 mieszkańców	destymulanta
5	rynek pracy	udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	destymulanta
6	biblioteki	księgozbiór bibliotek przypadający na 1 mieszkańca	stymulanta
7	biblioteki	liczba mieszkańców przypadająca na 1 bibliotekę	destymulanta
8	opieka zdrowotna	zakłady opieki zdrowotnej przypadające na 1000 mieszkańców	destymulanta
9	apteki	liczba ludności przypadająca na 1 aptekę	destymulanta
10	przedszkola	odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	stymulanta
11	oświata i wychowanie	wydatki z budżetu gminy na oświatę i wychowanie w zł na 1 mieszkańca	stymulanta
12	ruch ludności	saldo migracji na 1000 ludności	stymulanta
13	ruch naturalny ludności	przyrost naturalny na 1000 ludności	stymulanta
14	bezpieczeństwo publiczne	wydatki z budżetu gminy na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową w zł na 1 mieszkańca	stymulanta
15	dochody gminy	dochód budżetu miasta w zł na 1 mieszkańca	stymulanta

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Przybyła 2005].

Na potrzeby niniejszych badań wyodrębniono zespół 15 cech (na podstawie danych statystycznych na rok 2010), za pomocą których określono warunki życia w analizowanych gminach. Do każdej cechy zastosowano miernik diagnostyczny, do którego przeliczeń przyjęto wartości optymalne, ustalone dla danego zbioru gmin. Przy doborze mierników kierowano się kryterium istotności dla analizowanej kwestii, zachowaniem proporcji pomiędzy reprezentacją zjawisk cząstkowych, dostępnością i kompletnością danych statystycznych. Wartości miary są zawarte w przedziale $[0, 1]$, z wyjątkiem salda migracji oraz przyrostu naturalnego, dla których przyjęto przedział $[-1, 1]$. Dobór mierników pozwolił na wyodrębnienie trzech poziomów warunków życia: niski, średni i wysoki.

Z przeprowadzonych badań wynika, że warunki życia w gminach są na zbliżonym poziomie. Żadna z analizowanych gmin nie została zakwalifikowana do grupy mającej niski poziom. Siedem gmin oferuje swoim mieszkańcom średni poziom warunków życia. Jedynie gmina Przygodzice charakteryzuje się wysokim poziomem tego zjawiska. Na dobry wynik gminy Przygodzice szczególnie ma wpływ dodatnie saldo migracji (+41 w 2010 r.), wysoki przyrost naturalny, a także wysokość poniesionych wydatków na oświatę i wychowanie, dostępność do biblioteki, ośrodków zdrowia oraz gęstość sieci gazowej. W zbiorze pozostałych gmin, wśród analizowanych cech, na obniżenie warunków życia wpływa zwłaszcza: zbyt mała gęstość sieci kanalizacyjnej lub jej brak (gmina Cieszków), liczba bezrobotnych przypadających na 1000 ludności, zbyt mała liczba aptek, ujemne saldo migracji oraz niskie wydatki poniesione na bezpieczeństwo publiczne i ochronę przeciwpożarową.

Z przeprowadzonych badań można wnioskować, że na analizowanym obszarze występuje co najmniej średni poziom jakości życia. Mieszkańcom żyje się tu dobrze, są zadowoleni i nie chcą zmieniać miejsca zamieszkania.

Rys. 4. Poziom warunków życia w analizowanych gminach (przyjęta wartość maksymalna 13)

Źródło: opracowanie własne.

Ocena jakości życia (stopień zadowolenia) zależy od indywidualnej skali potrzeb każdego człowieka, determinowanej wartościami (wzorcami) i dążeniami społecznymi. Jakość życia jest kategorią zmienną w czasie i przestrzeni. Otoczenie społeczno-gospodarcze i przestrzenne człowieka ulega ciągłym zmianom. Należy pamiętać, że zaspokojenie potrzeb nie oznacza osiągnięcia celu, jakim jest szczęście. W miejsce już zaspokojonych pojawiają się potrzeby wyższego rzędu. Dlatego ważne jest zachowanie równowagi pomiędzy zaspokojeniem potrzeb ludzkich – godnością człowieka a możliwościami środowiska (zwłaszcza środowiska przyrodniczego).

Literatura

- Ekometria przestrzenna. Metody i modele analizy danych przestrzennych*, pod red. B. Sucheckiego, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Jakość życia na poziomie lokalnym – ujęcie wskaźnikowe*, red. T. Borys i P. Rogala, UNDP, Warszawa 2008, plik PDF dostępny na stronie internetowej www.undp.org.pl.
- Karwińska A., *Gospodarka przestrzenna. Uwarunkowania społeczno-kulturowe*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- Ochrona przyrody i krajobrazu Doliny Baryczy. Wskazówki do planowania przestrzennego*, red. S. Lubaczewska i K. Tokarczyk-Dorociak, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody „pro Natura”, Wrocław 2008.
- Przybyła K., *Poziom warunków życia w dużych miastach dolnośląskich*, [w:] *Gospodarka Przestrzenna VII* na zlecenie Katedry Gospodarki Przestrzennej Wydawnictwo Turystyczne „Plan”, Wrocław/Jelenia Góra 2005.
- Ranoszek E., Ranoszek W., *Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy”*, Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych we Wrocławiu, Wrocław 2012.
- Spychała A., *Funkcja turystyczna Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2010.
- Warczewska B., *Poszukiwanie wskaźników pojemności przestrzennej terenów wiejskich leżących w granicach Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” w gminie Milicz*, [w:] *Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich 2/II*, Komisja Technicznej Infrastruktury Wsi PAN w Krakowie, Kraków 2012.

SELECTED ASPECTS OF LIFE QUALITY ACCORDING TO THE INHABITANTS OF THE “BARYCZ VALLEY”

Summary: The category of life quality plays the main role in the discussion of sustainable development. Quality of life in the “Barycz Valley” was measured by the objective (statistical) as well as the subjective dates. The research shows that the inhabitants are satisfied with the place they live, public schools and school equipment as well as they feel safe. They do not want to move. In my opinion the inhabitants are conscious of the unusual place they live and life in the attractive and clean environment makes up for the inconveniences connected with law restrictions.

Keywords: quality of life, indicators of quality of life, landscape park.